

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Humanitaar- ja sotsiaalsainete õpetamine põhikoolis õppekava

Elina Truija

KOGUPÄEVAKOOLI TÖÖKORRALDUS ÕPETAJATE KOGEMUSTELE TUGINEDES
JA ETTEPANEKUD KOGUPÄEVAKOOLI ARENDUSTEGEVUSEKS ÜHE
KOGUPÄEVAKOOLI NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Liina Lepp

Tartu 2020

Resümee

Kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kogupäevakooli näitel

Eestis on mitu kooli, mis praeguseks töötavad kogupäevakooli põhimõttel, kuid pole teada, kuidas kogupäevakooli kontseptsioon nendes Eesti koolides on rakendunud. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja nende ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kogupäevakooli näitel. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, millest võttis osa neli ühes kogupäevakoolis töötavat õpetajat. Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodit. Uuringus osalenud õpetajad tõid välja, et kui tavakoolis käivatel lastel on sisuliselt päeva jooksul kolm kooli, mis ei ole enamasti omavahel tihedalt seotud, siis kogupäevakooli õpilase päev on terviklik. Samuti leiti, et õpetajate hinnangul ei ole kogupäevakool sobilik kõigile. Kogupäevakooli pikad päevad ning koolipäeva jooksul toimuv tihe õppimine ja suhtlemine võib olla raske nii erivajadustega, kui ka sotsiaalselt mitte võimekate laste jaoks.

Võtmesõnad: kogupäevakool, õpetaja, kvalitatiivne uuring, arendusettepanekud

Abstract

An All-day school's working practices based on the experiences of one Estonian all-day school's teachers and their recommendations for development

There are quite a few schools in Estonia that are all-day schools, however, it is not certain how they have implemented the all-day school's program. The purpose of this bachelor's thesis is to determine how one Estonian school has implemented the all-day school's program based on the teachers' experiences and what their recommendations for development are. To collect data, four teachers that work in the same all-day school took part in semi-structured interviews. The data obtained from these interviews were analyzed using the inductive content analysis method. The teachers interviewed pointed out that while an all-day school's students' days are comprehensive, the students attending regular schools essentially have three schools in one day that are necessarily not interconnected. The study also found that, as evaluated by the teachers interviewed, an all-day school might not be suited for everyone. The long days in an all-day school and intensive learning and communicating might be too tiring for students who are socially not as capable or students with special needs.

Keywords: all-day school, teacher, qualitative study, recommendations for development

Sisukord

Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade	6
Kogupäevakooli olemus	6
Kogupäevakooli teke	7
Kogupäevakooli kasulikkus.....	8
Kogupäevakool Eestis	11
Metoodika.....	13
Valim	14
Andmekogumine	15
Andmeanalüüs	16
Tulemused	17
Kogupäevakooli igapäevase õppetöö korraldus	18
Õpetajate kogupäevakooliga seotud kogemused	20
Õpetajate ettepanekud kogupäevakooli töö arendamiseks	24
Arutelu.....	27
Tänu sõnad	29
Autorluse kinnitus	29
Kasutatud kirjandus	30
Lisad	
Lisa 1. Intervjuu kava	

Sissejuhatus

Vajadus heale hariduse kvaliteedile on tulnud tänapäeva globaliseerunud maailmast ja üha enam riikide vahelisest hariduse tasemete võrdlusest. Koolide ja hariduse kvaliteedi tõstmiseks ei nähta vaeva ainult riigitasandil vaid ka koolisisesele. Üheks viisiks hariduse kvaliteedi parandamiseks on kasutusele võetud kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamine (Iftayani & Nurhidayati, 2016). Kogupäevakoolideks peetakse kogupäeva programmil tegutsevaid koole, kus koolipäev kestab tavapärasest kauem. Kogupäevakooli põhimõte baseerub eeldusel, et pikem õppimise aeg viib suurema akadeemilise eduni ning seega õpilastel, kes veedavad koolis rohkem aega on ka kõrgemad akadeemilised tulemused (Berthelon, Kruger, & Vienne, 2016). Kogupäevakooli eristab tavakoolist see, et kogupäevakoolis on õppe kavandamine ja ajakasutus paindlikum. Lisaks sellele on koolipäeva mitmekesisemaks muutmiseks tava- ja huviope omavahel integreeritud (Benawa, Peter, & Makmun 2018; Kristiawan, 2017).

Erinevad välismaised uuringud on leidnud, et kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamine toob endaga kaasa positiivseid aspekte. Näiteks, seostatakse kogupäevakooli kontseptsiooni mitmekülgse teadmiste arengu (Benawa *et al.*, 2018; Fischer, Theis, & Zücher, 2014), väiksema stressitaseme (Fischer *et al.*, 2014) ja ka kooli suhtes positiivselt meelestatud olemisega (Pulkkinen, 2004; Stecher & Maschke, 2013).

Seega, varasematest uurimustest on teada, et kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamine toob endaga kaasa järgnevaid positiivseid aspekte: teadmiste ja oskuste areng (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014), väiksem stressitase, sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamine (Fischer *et al.*, 2014), positiivne suhtumine kooli, turvalisus, huvitegevus (Pulkkinen, 2004) ja kool kui kultuuriarendaja (Schüpbach & Allmen, 2013). Ka Eestis rajati 2017. aastal kogupäevakooli kontseptsioonil tegutsev kool, milleks on Tartu erakooli TERA filiaal LõunaTERA. Lisaks LõunaTERA koolile võtsid 2017. aastal kaheksa Tallinnas asuvat kooli osa kogupäevakooli programmist, mille kestuseks oli üks aasta (Juurak, 2018). Paraku ei ole aga uuritud, kuidas kogupäevakooli kontseptsioon Eesti koolides on rakendunud ning ka avalikkusel on vähe informatsiooni kogupäevakooli kohta eesti keelsete uuringute puudumise tõttu.

Järgnevalt antakse ülevaade kogupäevakooli olemusest, tekkest ning kasulikkusest. Lisaks antakse teooria osas ülevaade ka kogupäevakoolidest Eestis.

Teoreetiline ülevaade

Kogupäevakooli olemus

Kogupäevakoolideks peetakse koole, millel on vastav kogupäeva programm ning kus õppetöö kestab tavapärasest kauem. Kogupäevakoolideks on alg- ja põhikoolid, mis võivad omandivormilt olla nii avalik kool kui ka erakool, kuid enamasti peetakse silmas siiski avalikke koole. Kogupäevakooli põhimõtte baseerub eeldusel, et pikem õppimise aeg viib suurema akadeemilise eduni ning seega õpilastel, kes veedavad koolis rohkem aega on ka kõrgemad akadeemilised tulemused (Berthelon *et al.*, 2016).

Kogupäevakooli eristab tavakoolist see, et kogupäevakoolis on õppe kavandamine ja ajakasutus paindlikum ning tava- ja huviõpe omavahel integreeritud (Benawa *et al.*, 2018; Kristiawan & Tobari, 2017). Eriline on ta ka veel selle poolest, et lisaks koolis olevatele haridustöötajatele tegelevad lastega ka huvitegevustega seotud professionaalid väljastpoolt kooli (Schüpbach & Allmen, 2013). Õppekava integreeritus aga omakorda võimaldab muuta õppeprotsessi mitmekülgsemaks ning on ka heaks võimaluseks toetada nii õpiraskustega õpilasi kui ka aidata kaasa andekate õpilaste arengule (Liêu, 2014). Õppimine kogupäevakoolis ei ole ainult limiteeritud akadeemiliste teadmiste omandamisega vaid hõlmab endas ka õppekavaväliste tegevuste kaudu sotsiaal- ja eneseväljendusoskuste arendamist (Fischer & Klieme, 2013).

Kogupäevakooli kontseptsiooni peetakse pereelu, kooli efektiivsuse ja õpilase õppimisvõime edendajaks. Selle põhjuseks on koolipäeva pikkus, mis mitte ainult ei aita õpilasel mitmekülgselt areneda, vaid on ka toeks lastevanematele töö- ja eraelu tasakaalustamisel (Benawa *et al.*, 2018; Fischer & Klieme, 2013; Kristiawan & Tobari, 2017). Pulkkinen (2004) on Soomes läbi viidud uuringus välja toonud, et õpilased, kes kohe pärast kooli koju lähevad, tunnevad end üksildasena, sest vanemad on tööl ning trennid ja huviringid algavad tavaliselt alles õhtul. Seetõttu on lapsed tihtipeale tundide kaupa üksi. Pikalt üksiveedetud ajal on aga negatiivseid tagajärgi mitte ainult lapse heaolule vaid ka tema arengule. Üksildased pärastlõunad kodus tähendavad puudulikku suhtlemist täiskasvanutega, sihipärastes tegevustes mitte olemist ning teeb lapse ka emotsionaalset ebakindlaks (Pulkkinen, 2004). Kogupäevakoolid kestavad tavapärasemast pikemalt ning seetõttu on üksi veedetud aeg lühem, õpilased on õpetaja järelvalvel kasulikus tegevuses ning lapsevanemad ei pea muretsema selle pärast, mida nende lapsed peale kooli teevad (Benawa *et al.*, 2018; Fischer & Klieme, 2013; Kristiawan & Tobari, 2017).

Kogupäevakooli üheks eeliseks on ka see, et erinevalt erakoolidest ja eratundidest, mille eest lapsevanemad peavad maksma, pole kogupäevakooli programm enamasti tasuline (Stecher & Maschke, 2013). Tasuta kogupäevakoole on näiteks nii Saksamaal, Vietnami kui ka Šveitsis. Liêu (2014) on välja toonud, et tasuta haridus ja sinna juurde kuuluv tasuta lõunasöök on abiks paljudele vaesemast perest pärit lastele ning aitab vähendada ka sotsiaal-majanduslikku ebavõrdsust (Fischer *et al.*, 2014).

Kogupäevakoolid töötavad kooliti erinevalt olenevalt sellest, millise kogupäevakooli variandi kool on valinud ning vastavalt oma kooli juhi võimekusele, õpetajate oskustele kui ka suutlikkusele pakkuda õpilastele nõuetele vastavaid õpperuume. Väga oluline on ka lastevanemate toetus kooli suhtes (Liêu, 2014).

Kogupäevakoolides eristatakse peamiselt kolme tüüpi programme, millest üks on kohustuslik programm, teine vabatahtlik ja kolmas on segaprogramm. Järgnevalt antakse ülevaade iga koolitüübi olulisematest tunnustest. Kohustuslik kogupäevakooli programm näeb ette, et kõik õpilased võtavad osa kõikidest pealelõunat toimuvatest õppetundidest ja lisategevustest. Vabatahtliku programmi korral on õpilased kohustatud käima hommikustes õppetundides ning kogupäevakooli pealelõunases osas saavad õpilased ja nende vanemad valida, kas või kui tihti nende laps osaleb (Fischer *et al.*, 2014; Schüpbach & Allmen, 2013). Samuti on vabatahtliku programmi puhul õpilasel võimalik ise valida, millistest tegevustest ta osa võtta tahab (Schüpbach & Allmen, 2013). Segaprogrammi puhul on samuti hommikune õppetegevus kohustuslik nagu ka teiste tüüpide puhul, kuid erinevus seisneb selles, et ainult teatud grupid, näiteks terve klass või üks grupp klassi peale, võtab osa pealelõunasest õppetööst (Fischer *et al.*, 2014).

Kogupäevakooli teke

Põhjuseid miks riigid on otsustanud rajada kogupäevakoole või olemasolevate koolide korraldust ümber kujundada on erinevaid, kuid üks ühine eesmärk on olnud koolihariduse kvaliteedi parandamine. Vajadus heale hariduse kvaliteedile on tulnud tänapäeva globaliseerunud maailmast ja üha enam riikide vahelisest tasemete võrdlusest, kus keegi milleski kõrgemal kohal on. Koolide ja hariduse kvaliteedi tõstmiseks ei nähta vaeva ainult riiklikul tasandil, vaid ka koolisiselt. Olgu see siis avalik või erakool, mõlemad soovivad õppimist edendada läbi erinevate õppekavade koostamise, loovust arendavate tegevuste ning ka koolipäevade pikendamisega (Iftayani & Nurhidayati, 2016).

Kogupäevakooli kontseptsioon ei ole uus vaid pärineb juba 20. saj keskpaigast, kuid on laiemalt kasutusele võetud peale sajandi vahetust. Kogupäevakooli päritolumaaks võib lugeda

Saksamaad. Saksamaa traditsioonilises õppes alg- ja põhikoolides toimuvad tunnid peamiselt kella kaheksast kas lõunani või kella üheni pärastlõunal. Koolides üldjuhul ei pakuta koolilõunaid ning peale õppetööd ei ole koolis õpilastele organiseeritud mänge ja teisi kooliväliseid tegevusi (Fischer & Klieme, 2013). Kogupäevakoole, mida Saksamaal kutsutakse nimega *Ganztagsschulen*, hakati rajama pärast PISA (*Program for International Student Assessment*) tulemuste avaldamist 2000. aastal. Uuringu tulemused tulid teiste riikidega võrreldes tagasi madalad ning seetõttu otsustati koolisüsteemi paremaks muutmiseks rajada kogupäevakoole (Fischer *et al.*, 2014).

Kogupäevakooli süsteemile üleminek, koolide rajamine või olemasolevate koolide ümberkorraldamine, on üsna pikk ja keeruline protsess ning see toimub järk-järgult. Selle peamiseks põhjuseks on finantsküsimused, kuid lisaks rahanduslikule poolele on ka teisi põhjuseid. Nimelt on kogupäevakoolid pikemalt avatud kui tavakoolid ning seetõttu kulub sinna rohkem nii majanduslikke- kui ka inimressursse. See tähendab, et lisaks rahalisele toetusele on ka juurde vaja lisa õpetajaid, õpperuume ja -materjale. Samuti nõuab kogupäevakooli programm tihedat koostööd koolist väljaspool olevate asutustega, ning ühistele kokkulepetele jõudmine võib tihtipele osutada üsnagi keeruliseks. Kooli pikemad lahtiolekuajad tähendaksid lisakulutusi nii õpetajate palkade osas, administratiivsetele kuludele, kui ka õpilaste lisatoidukorrale (Berthelon *et al.*, 2016). Kogupäevakoolide rahastamine on riigiti erinev. On riike, kus kogupäevakoolid on rahastatud riigi poolt (näiteks: Tšiili ja Saksamaa) (Berthelon *et al.*, 2016; Fischer & Klieme, 2013) või nagu Soome näitel, kus kogupäevakooli kontseptsiooni katsetamise perioodil, oli rahastajaks SITRA (*The Finnish National Fund For Research and development*) (Pulkkinen, 2004).

Kogupäevakooli kasulikkus

Uuringud (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014; Kristiawan & Tobari, 2017; Liëu, 2014; Pulkkinen, 2004; Schüpbach & Allmen, 2013) on näidanud, et kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamine on kasulik mitmes valdkonnas. Järgnevalt on välja toodud positiivsed aspektid, mis on esinenud pärast kogupäevakooli põhimõtete rakendamist: teadmiste ja oskuste areng, väiksem stressitase, turvalisus, sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamine, positiivne suhtumine kooli, kool kui kultuuriarendaja ja huvitegevus.

1. Teadmiste ja oskuste areng

Kogupäevakoolid aitavad läbi oma mitmekülgse õppekava õpilastel paremini omandada teadmisi, oskusi ning vähendada ka stressi. Seda tänu sellele, et tunniplaan on kavandatud nii, et õpetajatel oleks õpilastega tunnid nii hommikupoole kui ka pärastlõunal ning õpetajad

teevad seejuures omavahel tihedat koostööd. Lisaks on õpetajatel ka rohkem aega järele aidata akadeemiliselt nõrgemaid õpilasi, kellel on hommikul toimunud tundidest midagi segaseks jäänud pakkudes neile järeleaitamistunde või tuge kodutööde tegemisel (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014; Kristiawan & Tobari, 2017; Schüpbach & Allmen, 2013). Lisa tähelepanu ei saa ainult nõrgemad õpilased vaid ka andekamad, kellele on samuti rohkem tähelepanu vaja selleks, et nad saaksid end veelgi enam arendada. Tänu integreeritud õppekavale saavad õpilased peale akadeemiliste oskuste arendada nii oma muusikalisi, kunstilisi kui ka sportlikke oskusi. Õpetajad kogupäevakoolis on märganud, et õpilased on avatumad, aktiivsemad, tervemad ja ka enesekindlamad. Uuringud on näidanud, et kogupäevakooli programmi rakendamine tõstab õpilaste hindeid või vähemalt hoiab neid samal tasemel (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014; Kristiawan & Tobari, 2017; Liëu, 2014; Schüpbach & Allmen, 2013). Kõige efektiivsem viis akadeemiliste tulemuste tõstmiseks on kohustusliku kogupäevakooli rakendamine, sest selle programmi puhul võtavad pealelõunastest tundidest osa kõik õpilased (Fischer *et al.*, 2014).

2. Väiksem stressitase

Kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamine koolis aitab vähendada ka kooliga seotud stressi. Tänu oma integreeritud õppekavale ja erinevate huviringide rohkusele on õpilaste koolipäevad huvitavamad ning seetõttu vähendavad õpilastes koolis käimisega seotud stressi (Kersna, 2017). Samuti aitab kaasa ka see, et kodutööd tehakse koolis ära ning seetõttu on laste õhtud vabamad ning nad saavad tegeleda meelepärase tegevustega, sealhulgas ka veeta aega oma perega (Fischer *et al.*, 2014; Kersna, 2017).

3. Turvalisus

Kogupäevakoolis käimine suurendab ka laste turvalisust. Nagu eelpool mainitud, on kogupäevakoolides koolipäevad tavapäraselt pikemad, mis tähendab seda, et lapsed on pikemalt täiskasvanu järelvalve all. Seetõttu võib ka öelda, et see on turvalisem (Benawa *et al.*, 2018; Fischer & Klieme, 2013; Kristiawan & Tobari, 2017). Teine viis, kuidas kogupäevakool tõstab oluliselt laste turvalisust on see, et laps ei pea huvitegevuses osalemiseks koolimajast lahkuma, sest huviringid asuvad koolimajas. Seega on välistatud, et lapsega võiks koolist huviringi liikudes juhtuda õnnetus (Pulkkinen, 2004).

4. Sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamine

Kogupäevakooli olemasolu aitab vaesematel peredel potentsiaalselt tõsta ka oma sotsiaal-majanduslikku olukorda ja sellega vähendada ka sotsiaalset ebavõrdsust. Üsna mitmes riigis, kus kogupäevakooli põhimõtet rakendatakse (näiteks: Saksamaa ja Vietnam) on õpilasi, kes on pärit vaesematest perekondadest (Fischer *et al.*, 2014; Liëu, 2014). Samuti on tänapäeval

väga levinud perekonnad, kus mõlemad lapsevanemad käivad tööl, sest mõlema lapsevanema sissetulek on pere heaoluks vajalik (Liëu, 2014). Kogupäevakool toetab selles mõttes lapsevanemaid, et lisaks sellele, et lapsed on terve päev õpetajate järelvalve all, saavad nad sealt hea hariduse. Peale selle pakutakse ka kogupäevakoolides tasuta koolilõunaid, mis on samuti abiks nii mõnelegi perele (Fischer *et al.*, 2014; Liëu, 2014).

5. Positiivne suhtumine kooli

Stecher ja Maschke (2013) on oma artiklis kirjutanud, et õpilased, kellel on hea suhtlusoskus ja pro-sotsiaalne käitumine on ka akadeemiliselt paremal järjel. Nii pro-sotsiaalne käitumine kui ka kõrgemad akadeemilised tulemused arenevad aastate jooksul õpilasel samaaegselt. Õppetöövälised tegevused kogupäevakoolis ei suuna õpilasi ainult akadeemiliselt headele tulemustele õppima vaid ka innustab neid olema nii positiivselt meelestatud oma kooli suhtes kui ka motiveeritud oma õppetöös (Stecher & Maschke, 2013). Ka Soome koolides kolme aasta vältel läbi viidud uuringus, mille käigus katsetati kogupäevakooli põhimõtete rakendamist, leiti, et õpilaste rahulolu kooli suhtes oli 89%, mis oli aga tunduvalt kõrgem varasemast. Lisaks õpilastele tõdesid ka paljud õpetajad, et nende rahulolu seoses oma tööga on tõusnud (Pulkkinen, 2004).

6. Kool kui kultuuriedendaja

Kogupäevakool võib olla ka rahvuskultuuri edendaja. Näiteks Lao Cai provintsis Vietnamis on kogupäevakooli pealelõunases osas lisategevusteks nii rahvatants kui ka rahvusmuusika. Lisaks õpetatakse lastele ka erinevaid vanarahva mänge. Peale rahvuskultuuri tutvustamise aitavad kogupäevakoolid nii Vietnamis (Liëu, 2014) kui ka Šveitsis (Schüpbach & Allmen, 2013) keskenduda vähemusrahvusest olevatele õpilastele ning õpetada lapsi algkoolis esimesed aastad nende emakeeles (Liëu, 2014).

7. Huvitegevus

Kogupäevakoolides toimuvad huvitegevused enne ja pärast tunde ning sageli ka vahetundides. See aga muudab kooli õpilaste jaoks huvitavamaks. Soome uuringud on näidanud, et enne kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamist olid koolides vaid mõned üksikud huviringid, kuid pärast nende põhimõtete rakendamist kasvas huviringide arv mitmekordselt. Koolisisesed huvitegevused võimaldavad õpilastel olla peale kooli kasulikus tegevuses ehk eesmärgistatud tegevuses ning olla koos oma sõpradega. Samuti on uuringus välja toodud, et isegi õpilased, kes varasemalt palju poppi tegid, on tänu kogupäevakoolis saadud positiivsele kogemusele koolitööst aktiivsemalt osa võtma hakanud. Lisaks on paremaks muutunud nende hoiakud nii oma kooli kui ka õpetajate suhtes (Pulkkinen, 2004).

Kogupäevakool Eestis

Ka eestlased on tänu Soomele avastanud enda jaoks kogupäevakooli kontseptsiooni. Eestis andis Soome kogupäevakoolidest ülevaate Riitta Rajala, kes oli Soomes üks kogupäevakooli ideede algatajatest. Soomes nimetatakse kogupäevakooli *joustava koulupäivä* ehk paindlikuks koolipäevaks. Kogupäevakooli positiivsed tulemused naaberriigis innustasid eestlasi ning nii mõnedki koolid Eestis otsustasid katsetada kogupäevakooli põhimõtete rakendamist (Juurak, 2018).

Sarnaselt Saksamaale ja teistele riikidele, kus koolid töötavad kogupäevakooli põhimõttel, on ka Eesti kogupäevakoolide õpilastel võimalik osa võtta huvitegevustest, mis toimuvad peale ainetunde ning õpetaja juhendamisel lahendada koduseid ülesandeid. Oluliseks peetakse ainete lõimimist, õpilaste jaoks huvitavamaks ning õppeainete elulisemaks ja praktilisemaks muutmist. Samuti on ka Eestis peetud tähtsaks seda, et õpilased, eriti algklassides, oleksid peale kooli kasulikus tegevuses ning õpetajate poolt järelvaadatud, sest koolitunnid lõppevad enamasti keskpäeval, kuid huviringid algavad alles õhtul (Pärismaa, 2017).

Eesti kogupäevakooli kontseptsiooni toetaja Liina Kersna sõnul aitab kogupäevakool ainete lõimimisele veelgi enam kaasa, sest praktilised huviringid aitavad ainetunnis õpitut veel rohkem täiendada. Samuti muudab see koolipäeva huvitavamaks ja mitmekesisemaks. Lisaks sellele näeb ta kogupäevakooli paindlikkuseses ja integreerituses ka võimalust parandada laste liikuvust, sest kogupäevakool võimaldab ainetundide vahel õpilastel tegeleda erinevate liikuma panevate tegevustega. Ta on ka veendunud, et kogupäevakool avaldab positiivset mõju ka väljaspool kooli, kus tänu koolis kauem veedetud ajale on lastel rohkem ühist aega veeta oma perekonnaga ning nad ei pea muretsema oma kodutööde pärast, see omakorda tähendaks aga seda, et kodu oleks õhtuti koolistressi vaba (Kersna, 2017).

Üheks tuntuimaks kogupäevakooliks Eestis on Tartu erakooli TERA filiaal LõunaTERA, mis avati 2017. aastal. Peamiseks põhjuseks, miks kogupäevakooli rajamise idee üles kerkis oli lastevanemate vajadus oma laste vaba aega täita. TERA nõukogu esimees Urmo Uiboleht on artiklis „Kogu päeva koolis“ (Pärismaa, 2017) välja toonud mõtte, et olenemata sellest, et huviringe on linnas palju võiks õpilaste päev oma koolis olla huvitav. LõunaTERA kool on ühtlasi ka üks esimesi kogupäevakooli põhimõtete rakendajatest Eestis. Uue kontseptsiooniga kooli rajamine pole kerge ülesanne ja kuigi kogupäevakoolil on omad peamised põhimõtted, mille alusel kool töötab, pole kuskil ühtset kava, milles oleks punktidenä välja toodud mida ja kuidas tundides teha. Seetõttu on LõunaTERA koolil tulnud otsida ideid välismaalt, näiteks Soomest, Inglismaalt ning ka Rootsist. Välisriike, kus

kogupäevakooli põhimõtet rakendatakse on küll mitmeid, kuid sellegipoolest on LõunaTERA kool püüdnud ise leida sobivamaid viise tundide läbiviimiseks. Kõige suuremaks takistuseks kogupäevakooli rajamisel peeti lastevanemate vastuvõtlikkust uuele kontseptsioonile, kuid tagasiside on olnud positiivne. Selle peamiseks põhjuseks on see, et nähakse, kui huvitavalt on laste päevad sisustatud ning ka akadeemilised tulemused on paremad. Ka tagasiside LõunaTERA kooli õpetajate poolt on olnud positiivne. Klassiõpetaja Triinu Keemi sõnul on kogupäevakooli programm kasulik mitte ainult õpilastele vaid ka õpetajatele, andes neile õpetamisel rohkem vabadust kui tavakoolides. Näiteks on õpetajatel võimalus teha pause siis kui nad märkavad, et õpilased vajavad seda või kui tundub, et õige aeg oleks paus teha. Lisaks tunnistati, et kui enne tehti koostööd, siis pärast kogupäevakooli programmi rakendamist kasvas koostöö tegemine mitmekordselt. Triinu Keem on ka märkinud, et kogupäevakooli programm erineb pikapäevarühmast selle poolest, et pikapäevarühma siht pole õpilasele midagi juurde õpetada, kuid kogupäeva koolis õpivad lapsed kogu päeva vältel midagi juurde (Pärismaa, 2017).

Lisaks Tartus asuvalle LõunaTERA koolile on kogupäevakooli programmiga liitunud ka järgnevad kaheksa Tallinnas asuvat kooli: Tondi põhikool, Gustav Adolfi gümnaasium, Rahumäe gümnaasium, Pääsküla gümnaasium, Südalinna kool, Pelgulinna gümnaasium, Kadrioru saksa gümnaasium ja ka huvikeskus Kullo (Juurak, 2018). Eelpool nimetatud koolid alustasid kogupäevakooli pilootprojektiga, mis algas 2017. aasta oktoobris ning lõppes 2018. aasta detsembris. Projekti sihtrühmaks olid põhikooliõpilased 1.-9. klassini. Projekti käigus oli koolide ülesandeks luua enda koolile sobiv kogupäevakooli mudel ning seda aasta jooksul katsetada. Näiteks Tallinna Südalinna Koolis tegeleti 2017.aasta oktoobrist kuni detsembrini sobiva mudeli loomisega, mille käigus sõnastati kogupäevakooli olemus ning eesmärgid. Kogupäevakooli tegevustega, millest said osa juba võtta ka õpilased, alustati 8. jaanuarist (Tallinna Südalinna Kool, 2018).

Kogupäevakooli programm eelpool mainitud Tallinna koolides kestis vaid aasta, kuid juba see lühike aeg võimaldas näha mõningaid tulemusi. Selgelt võib välja tuua erinevuse laste liikuvuses. Projektis osalenud koolide õpilased on saanud palju rohkem liikuda, kui varasemalt, sest kõigis osalenud koolides on sisse seatud pikad õuevahetunnid ning juurde on tekkinud mitmeid huvitrenne, mistõttu lapsed liiguvad varasemast rohkem nii sees kui ka väljas. Tänu riigipoolsele rahalisele toetusele on koolidel olnud ka paremaid võimalusi pakkuda lastele liikumisega seotud huviringe ning muretseda kooli liikumisvahendeid. Näiteks Südalinna kool ostis riigilt saadud projektirahaga lastele õues liikumiseks tõukerattad. Õuesveedetud aega peeti nii väärtuslikuks, et seda hakati nimetama kvaliteetajaks. Kuigi

õuevahetund on nendes koolides sama on iga kool siiski leidnud ka oma viisi kuidas õpilased päeva jooksul liikuma panna. Kadrioru saksa gümnaasiumis mängivad lapsed hommikuti lauatennist, kuid edaspidi on plaanis esimene koolitund pühendada ka teistele spordi- ja huviringidele. Südalinna koolis on seevastu aga populaarseks huvitegevuseks tantsuvahetunnid, kus kõik õpilased esimesest kuni üheksanda klassini saavad koos rõõmsalt tantsida. Peale õpilaste suurenenud liikuvusele on tänu kogupäevakontseptsioonile muudatused toimunud ka tavatundides. Kui projektile eelnevalt oli paindlikku tunniplaani, kus õpetaja sai pause teha sobival ajal või siduda õpitav huvitegevusega, järginud vaid Rahumäe gümnaasium, siis sellega liitusid veel teisedki pilootprojektis osalevad koolid, nende hulgas ka Tondi põhikool (Juurak, 2018).

Nagu eelnevalt väljatoodud, on Eestis kogupäevakooli kontseptsiooni rakendanud juba üsna mitu kooli, kuid pole teada, kuidas kogupäevakooli kontseptsioon nendes koolides on rakendunud. Lisaks sellele on ka avalikkusel kontseptsiooni kohta vähe informatsiooni. Käesolevas bakalaureusetöös kirjeldatakse ühe kogupäevakooli kogemusi kooli õpetajate vaatenurgast.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kogupäevakooli näitel. Töö eesmärgi saavutamiseks sõnastati järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas on kogupäevakoolis töötavate õpetajate sõnul korraldatud kogupäevakooli igapäevane õppetöö (õpetajate arvamustele tuginedes)?
2. Missugused kogemused on kogupäevakooliga seotud õpetajatel kogupäevakoolist?
3. Missuguseid ettepanekuid on õpetajatel kogupäevakooli töö arendamiseks?

Metoodika

Käesolevas uurimuses kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, kus andmed, nende töötlemine ning analüüsi põhjal tehtud järeldused ei ole seotud arvuliste näitajatega. Kvalitatiivse uurimise käigus keskendutakse sotsiaalsetele protsessidele ning uuritavaid uuritakse nende loomulikes tingimustes (Õunapuu, 2014). Autori hinnangul on töö eesmärgi saavutamiseks kvalitatiivne uurimisviis kõige sobivam, sest see võimaldab mõista ja tõlgendada uuritavate kogemusi ja vaateid.

Valim

Bakalareusetöö valimi moodustamisel lähtuti uurimisküsimustest ning uuritavad leiti, kombineerides mugavusvalimit lumepallivalimiga. Mugavusvalimi moodustavad liikmed, kes on uurijale kergesti kättesaadavad ning on koostöövalmid (Õunapuu, 2014). Lumepallivalimi puhul nimetavad uusi sobivate tunnustega liikmeid uuringus juba osalev liige (Salganik & Heckathorn, 2004). Uurimuses osalevad liikmed pidid vastama kriteeriumile, milleks oli intervjuu läbiviimise ajal kogupäevakoolis õpetaja töökoha omamine. Uuringusse kaasati neli intervjuueeritavat, kes on hetkel kogupäevakoolis töötavad õpetajad. Kõik intervjuueeritavad töötavad samas kogupäevakoolis. Tabelis 1 on esitatud uuritavate taustaandmed, uuritavate pärisnimede asemel on kasutatud pseudonüüme.

Tabel 1. Uuritavate taustaandmed

<i>Uuritava pseudonüüm</i>	<i>Töökogemus õpetajana (aastates)</i>	<i>Töökogemus kogupäevakoolis</i>
Õpetaja 1	10	2
Õpetaja 2	30	2
Õpetaja 3	3	2
Õpetaja 4	14	0,5

Teadustööd kirjutades puutub uurija tihedalt kokku eetiliste probleemidega ning seetõttu tuleb silmas pidada ka eetikanõudeid. Üheks oluliseks punktiks teadustöö eetikas on see, et uurimistööd tehes ei tohi kahjustada selle osalisi. Andmete kogumisel tuleb arvesse võtta seda, et uuritav peab olema vabatahtlikult nõus uuringus osalema. Lisaks sellele tuleb tagada ka uuritava privaatsus ning anonüümsus või konfidentsiaalsus (Tartu Ülikooli eetikakeskus, s.a.). Käesolev bakalaureusetöö kirjutati neid punkte silmas pidades. Uuritavatelt küsiti eelnevalt nõusolekut uuringus osalemiseks ning nende konfidentsiaalsuse tagamiseks nimesid töös ei avaldata.

Uurimuses osalejate kontaktandmed leiti kooli koduleheküljelt ning esialgu saadeti e-kiri ühele seal töötavale õpetajale, kes oli uurimistöö juhendajaga varasemalt olnud kontaktis. Esimese intervjuu lõpus küsisiti intervjuueeritavalt soovitusi õpetajate kohta, kes oleks samuti nõus uuringus osalema. Selle tulemusena lepidi teise õpetajaga kohapeal kokku järgmine intervjuu aeg. Viimaste intervjuueeritavate leidmiseks pöörduti taas kooli koduleheküljele, kus valiti juhuslikult välja kolm õpetajat ning saadeti neile e-kiri. Saadetud kirjale vastasid kolmest õpetajast kaks ning ühega neist viidi läbi intervjuu.

Andmekogumine

Peale uuringus osalemise nõusoleku saamist lepitati kokku intervjuueeritavale sobilik aeg ning koht intervjuu läbiviimiseks. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, mis algab kavakindlalt, kuid lähtudes intervjuueeritava vastustest võib intervjuu käigus lisanduda küsimusi või muutuda nende järjekord. Lisaks sellele võib uurija vastata intervjuueeritava küsimustele ning anda vajadusel selgitusi (Õunapuu, 2014).

Intervjuu kava koostati tuginedes töö uurimisküsimustele ning arutati läbi bakalaureusetöö juhendajaga, kes vaatas üle kavas olnud küsimused ning tegi ettepanekuid küsimuste muutmiseks. Intervjuu koosnes järgnevatest osadest: sissejuhatavad küsimused, mille eesmärgiks oli teada saada kui kaua õpetaja on kogupäevakoolis töötanud ning millised teadmised olid tal enne sinna tööleasumist (nt: Kui kaua olete töötanud õpetajana?, Mida teadsite kogupäevakooli kohta enne sinna tööleasumist?) ; põhiküsimused, mille kaudu püüti leida vastuseid uurimisküsimustele (nt: Kuidas toimib kogupäevakooli süsteem Teie koolis?, Mis on Teie kogemusele tuginedes kogupäevakooli eelised tavakooli ees?, Kuidas oleks võimalik kogupäevakooli arendada riigitasandil?); ning intervjuu viimases osas anti õpetajatele võimalus lisada mõtteid või tähelepanekuid, mis intervjuu käigus välja toomata jäid (Mida soovite veel kogupäevakooli teema kohta lisada?).

Uurimistöö valiidsuse suurendamiseks viidi eelnevalt läbi ka prooviintervjuu. Kuna kogupäevakoolis töötavaid õpetajaid on vähe ning selleks, et viia nendega läbi uurimistööks vajalikke põhiintervjuusid, harjutati intervjuu läbiviimist kaastudengiga. Prooviintervjuu kestis 25 minutit ning selle tulemusena leiti kinnitust, et küsimused on intervjuueeritava jaoks selged ning arusaadavad. Lisaks kinnitusele küsimuste sobivuse kohta saadi ka soovitusi küsimuste järjekorra osas. Intervjuu kava on esitatud lisa 1.

Peale prooviintervjuu läbiviimist viidi läbi põhiintervjuud, mille pikim kestvuse aeg oli 43 minutit ja lühim 39 minutit. Intervjuule eelnevalt tutvustati uurimuse eesmärki ning informeeriti intervjuueeritavat planeeritavast kestusajast ning intervjuu helifailina salvestamisest. Samuti selgitati intervjuueeritavale, et salvestatud helifaili kasutatakse vaid käesoleva uurimustöö jaoks ning konfidentsiaalsuse huvides nende nimesid töös ei avaldata. Intervjuu lõpus tänati intervjuueeritavaid ning pakuti võimalust tööga hiljem tutvuda. Kokku viidi läbi kolm intervjuud, millest kaks viidi läbi intervjuueeritava töökohas (koolimajas) ja üks erandina isiklikus elukohas. Intervjuud on salvestatud telefoniga kasutades Smart recorder äppi ning seejärel transkripteeritud. Ühel juhul kasutati andmekogumiseks kirjalikku vastamist, sest riigis eriolukorra ajal kehtestatud liikumispiirangute tõttu ei olnud intervjuud vahetult võimalik läbi viia. Andmete kogumiseks saadeti uuritavale e-kirja kaudu Wordi

dokument koos intervjuuküsimustega. Uuritav vastas küsimusele samas dokumendis ning saatis täidetuna uurijale tagasi. Uuriija oli vastustega rahul ning ei näinud vajadust täpsustavate küsimuste esitamiseks.

Andmeanalüüs

Kogutud andmed analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi põhimõtetel. Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul loetakse tekst korduvalt läbi, et selle sisu mõista ning terviklikult tunnetada (Laherand, 2008). Induktiivse lähenemise puhul ei lähtuta varasemate uurimuste analüüsist vaid koodid ja kategooriad tuletatakse kogutud andmetest (Salganik & Heckathorn, 2004; Õunapuu, 2014). Käesoleva töö tekstilisteks andmeteks on võetud intervjuude transkriptsioonid ning koodide ja katogooriate tuletamisel lähtuti nendest tekstidest. Töö eesmärki silmas pidades on kvalitatiivne induktiivne sisuanalüüs autori hinnangul sobiv viis andmete analüüsimiseks.

Intervjuud transkribeeriti andmete analüüsimiseks täies mahus kasutades TTÜ Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris väljatöötatud veebipõhist kõnetuvastustehnoloogiat, mis asub aadressil <http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/> (Alumäe & Tilk, 2019). Helifailid laeti keskkonda ning saadud transkriptsioonid korrastati lisades kõnevoorude ette küsija puhul K: ja vastaja puhul V:. Lisaks parandati ka transkribeerimisel tekkinud vead. Transkriptsioonid salvestati eraldi Wordi dokumendis tekstifailidena, kasutades kirjastiili Times New Roman, suurust 12 ning reavahet 1,5. Transkriptsioonide kogupikkus oli 29 lehekülge. Kõige pikem transkriptsioon oli üksteist lehekülge pikk ning kõige lühem üheksa lehekülge.

Transkriptsioonide kodeerimisel kasutati induktiivset lähenemist, mille puhul loetakse tekst põhjalikult läbi, tõstetakse esile laused ja fraasid, mis väljendavad kõige tähtsamaid mõtteid ning nende abil tuletatakse koodid. Arvestades nende omavahelisi seoseid ühendatakse saadud koodid kategooriateks (Laherand, 2008). Koodiks nimetatakse märksõna, mis võimaldavad üles leida teksti erinevatest kohtadest asuvaid samasisulisi tekstiosi (Kalmus, Masso, & Linno, 2015). Käesoleva bakalaureusetöö andmete kodeerimiseks kasutati kvalitatiivse andmeanalüüsi programmi QCMap (*Qualitative Content Analysis map*), mis asub aadressil <https://www.qcmap.org/home>. QCMap on avatud juurdepääsuga veebirakendus, mis salvestab automaatselt andmed ning neile tehtud muudatused. QCMap-i laeti intervjuudest transkripteeritud failid ning sisestati kolm uurimisküsimust. Kodeerimine algas teksti põhjaliku läbilugemisega, mille käigus märgiti ära olulised laused ja lõigud ning neile anti kood. Koodide moodustamisel jälgis uurija, et hilisemaks kategooriate haldamiseks

ei moodustuks neid liiga palju. Andmeid analüüsiti uurimisküsimuste kaupa ning alustati viimasest ehk kolmandast küsimusest, mille sisuks oli õpetajate ettepanekud kogupäevakooli töö arendamiseks. Uurimisküsimuse kontekstis olulise tähendusliku üksuse leidmisel märgiti see ära - *Ülikoolis võiks olla õppekavas sees see, et loovõpetajaid õpetataks, et sellest oleks küll suur abi* – ning seejärel määrati koodi nimetus: *Ülikooli õpetajakoolitusele loovõpetaja suuna lisamine*.

Kodeerimise käigus saadi esimese uurimisküsimuse vastuseks 14 koodi, millest omakorda moodustati kolm kategooriat Teise uurimisküsimuse puhul saadi üheksa koodi, millest moodustustati neli kategooriat ning kolmanda uurimisküsimuse juures saadi 15 koodi, millest moodustati kaks kategooriat. Näide kodeerimisest on toodud tabelis 2.

Tabel 2. Näide kodeerimisest (ettepanekutest arendustööks)

<i>Kood</i>	<i>Kategooria</i>
Kooli tugisüsteemi arendamine	Arenguvõimalused kogupäevakooli siseselt
Päeva teise poole huvikooliga sarnasemaks muutmine	
Kolme aasta tervikliku õppeplaani koostamine	
Ülikooli õpetajakoolitusele loovainete õpetaja suuna loomine	Arenguvõimalused kogupäevakooli väliselt
Riigipoolne finantstoetus koolile	
Õpetaja töötasu arvestamine väljaspool kontaktunde	

Usaldusväärse suurendamiseks kasutati kaaskodeerijat, kelleks oli käesoleva bakalaureusetöö juhendaja. Juhendaja kaaskodeeris ühe intervjuu kolm lõiku. Enamik kodeerimise tulemustest kattus, kuid mõningaid erisusi esines tähenduslike üksuste pikkuse määramises ja mõne koodi puhul erinevas sõnastuses. Leitud erisused arutati selgeks konsensuse tekkimiseni. Lisaks peeti ka uurijapäevikut, kuhu pandi kirja töö protsess ning sellega seotud mõtted. Uurijapäevikusse tehtud märkmed olid toeks metoodika osa kirjutamisel ning andmeanalüüsil. Uurijapäevikut eraldi andmestikuna ei analüüsitud.

Tulemused

Töö eesmärgiks oli välja selgitada kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kogupäevakooli näitel. Tulemused ja arutelu esitatakse järgnevalt uurimisküsimuste kaupa tuues välja andmeanalüüsil moodustunud kategooriad. Uuringus saadud tulemusi on näitlikustatud

intervjuude transkriptsioonidest pärinevate tsitaatidega, mida on täpsuse huvides minimaalselt muudetud. Tsitaatidest jäeti välja üleliigsed sõnad, kordused ja üneemid (näiteks: et, et; nagu; mmm; ja, ja). Iga tsitaadi järele on sulgudesse märgitud uuritava pseudonüüm. Uurimuse seisukohast ebaolulised tekstilõigud asendati sümboliga /.../.

Kogupäevakooli igapäevase õppetöö korraldus

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, kuidas on kogupäevakoolis töötavate õpetajate sõnul korraldatud kogupäevakooli igapäevane õppetöö (õpetajate arvamustele tuginedes). Andmeanalüüsi tulemusena moodustus kolm kategooriat: 1) igapäevase õppetöö korraldus kogupäevakoolis; 2) õppimine toimub peamiselt koolimajas ja 3) ühe aasta õpetaja süsteem.

Igapäevase õppetöö korraldus kogupäevakoolis

Uuringus osalenud õpetajad tõid välja, et kogupäevakoolis kestavad tunnid tavapärasest kauem. Tavaline koolipäev selles kogupäevakoolis kestab kella üheksast hommikul kella neljani pärastlõunal. Erandiks on vaid reedene päev, kus koolitunnid kestavad kella üheni.

Kogupäeva kool meil siin tähendab seda, et lapsed on koolis kella üheksast kella neljani esmaspäevast neljapäevani terve pika päeva vältel. Reede on lühem päev on kella ühest kella üheni üheksast üheni (Õpetaja 1).

Kogupäevakoolis kasutatakse integreeritud õpet, läbi õpetajate tiheda koostöö valmib kava, milles on nii üldõpet kui ka huviõpe. Päeva esimesel poolel on tavaliselt üldõpe, mille käigus õpilased omandavad üldisi teadmisi, näiteks matemaatika või eesti keel. Päeva teises pooles toimuvad aga loovustunnid, mis on üldõpetusega tihedalt seotud.

Tavaliselt on päeva teisel poolel, et esimesel poolel on üldõpe, siis on õuevahetund ja siis loovustes läheb nagu üldõpetus justkui kinnistamisele. Muidugi on loovustes erinevad oma eesmärgid ka, aga nad väga arvestavad ikkagi kui üldõpetuse, nädala või kuu teemat (Õpetaja 3).

Intervjuus osalenud õpetajad on välja toonud, et kogupäevakooli teeb tavakoolist just erinevaks see, et lapse päev on terviklik. Tavakoolis käivad õpilased lähevad hommikul kooli, pärast seda huvikooli või trenni ning õhtul koju jõudes on lapsel tarvis veel lahendada koduseid ülesandeid. Sisuliselt võib öelda, et tavakooli lapsel on päeva jooksul kolm kooli, mis enamasti pole omavahel tihedalt seotud. Kogupäevakoolis arvestavad loovained väga sellega, mida õpilastele päeva esimeses pooles õpetatakse ning loovad erinevaid võimalusi omandatud üldteadmisi läbi loovuse rakendada ning seeläbi neid ka kinnistada. Tihti peale on loovainetes võimalik õpetajatel teostada ka neid ideid, mis on seotud üldõpetusega, kuid mille jaoks ei ole päeva esimeses pooles aega olnud.

/.../ laps teeb päeva ja tema päev on hommikust kuni siis kella neljani, kui kojumine, kuni on tal üks tegevus, üks päev, üks eesmärk, üks mõte, üks õpiülesanne. Üks teema (Õpetaja 2).

Uuringus osalenud õpetajate sõnul ei ole selles koolis paindlik ainult õppekava vaid ka ruumikasutus. Ühes klassis on tavaliselt kolmkümmend kuus õpilast ja kaks õpetajat, kuid seda klassi ning ruumi on võimalik pooleks jagada vaheseinaga. Nii saab vajadusel tekitada ühest kaks eraldi klassiruumi. Klassiruumi jagamine vaheseina abil annab õpetajatele võimaluse läheneda lastele tempo- või nende võimetepõhiselt. Ehk siis vajadusel on õpetajal võimalus õpirühmasid planeerida, muuta või ümber tõsta. Uurimuses osalenud õpetajad rõhutasid, et väga suur roll on mõlema õpetaja vahelisel koostööl, sest ka eraldi gruppides tehakse tööd nii, et loovtundidesse jõudes oleksid kõik õpilased sama järje peal.

/.../ meil on näiteks sellised klassiruumid algklassides, kus käivad seinad vahelt ära, ehk sellepärast me nimetamegi, et meil on üks klass kolmekümne kuue õpilasega. Seal on iga hetk võimalik tõmmata sein vahele ja tekitada kaks klassiruumi eraldi. See annab eelise ka selleks, et me saame lähtuda või läheneda lastele nende tempopõhiselt, nende võimetepõhiselt. Ehk siis kahe õpetaja vahel saab õpirühmasid muuta, planeerida, tõsta ümber. Et ühel õpetajal ei ole nii-öelda minu kaheksateist õpilast need sinu omad, vaid meil on kahe peale kolmkümmend kuus ja vastavalt vajadusele me jagame need grupid ümber. Mis ei tähenda, et me õpetaks, kogu aeg kolmkümmendkuut koos nii, et õpetajad kahekesi seisavad ees ja muudkui õpetavad. Ei, seda on suhteliselt harva, kui me niimoodi teeme, lapsed on jagatud kuidagi gruppideks. /.../ (Õpetaja 1)

Intervjuus osalenud õpetajate sõnul ei ole õppimise alaks ainult klassiruumid vaid terve koolimaja. Lisaks klassiruumidele on selles kogupäevakoolis palju erinevaid õppepesasid, raamatukogu ning lugemisnurgad. Õpilastel on luba kasutada tervet koolimaja tingimusel, et käitutakse heaperemehelikult.

/.../ kogu koolimaja on loodud õppimise alaks. Hästi palju kasutame koridore, meil on õpipesasid palju, et selliseid eraldumise kohti on päris palju /.../ Et kui koolimaja peal ringi vaadata, siis on näha, et ei ole õppekohad ainult klassiruumid, vaid neid on siin hästi palju ja lapsed võivad kõike kasutada. Jah, et näiteks kui ma tean, et võib-olla tavakoolis on teatud kohad, kuhu lapsed ei tohi siis minna, et mingid pillipangad, siis meil tohivad igalepoole minna. Nüüd on ka avatud raamatukogu, lugemispesad lugemisnurgad ja igal pool kehtib kokkulepe, et käitume heaperemehelikult (Õpetaja 1).

Õppimine toimub peamiselt koolimajas

Intervjuus selgus ka, et selles kogupäevakoolis toimub õppetöö peamiselt koolimajas.

Õpilased on terve päeva hõivatud erinevate eesmärgistatud tegevustega, nad õpivad, mängivad, laulavad ja meisterdavad koolipäeva jooksul. Päev on üles ehitatud nii, et see oleks õpilasele maksimaalselt kasulik. Õppimine toimub peamiselt koolimajas, see tähendab laste jaoks seda, et kodus pole vaja lisatööd teha ehk neil enamasti puuduvad traditsioonilised

kodutööd. Koduseid töid antakse õpilastele vaid erikokkuleppena, juhul kui laps vajab lisatoetust või on õppetöös mingil põhjusel maha jäänud.

Minu jaoks on kogupäevakool selline koolisüsteem, kus lapsed saavad tervikliku koolipäeva, koolinädala ja kodus kodune ülesanne ei ole lapsi õpetada. Lapsed õppivad, kinnistavad ja harjutavad koolis. (Õpetaja 2).

Ühe aasta õpetaja süsteem

Uuringus osalenud õpetaja sõnul toimib nende kogupäevakoolis ühe aasta õpetaja süsteem, mille kohaselt jääb üks õpetaja iga aasta õpetama sama klassi. Näiteks, kui tegemist on esimese klassi õpetajaga, siis ta õpetabki vaid esimest klassi. Intervjuus osalenud õpetaja sõnul võimaldab selline süsteem õpetajal spetsialiseeruda selle klassi õppele ning kergendab ka koostööd loovõpetajaga. Põhjusena on õpetaja välja toonud ka selle, et kooli soov on, et lapsed tunneksid end kui ühe suure perena ning oleksid avatumad ja kohanemisvõimelisemad seoses õpetajate vahetusega. Näiteks, et õpilased ei klammerduks ühe kindla õpetaja külge, kelle puudumisel ei osata kellegi käest abi küsida. Õpetaja vahetub seetõttu iga aasta, et õpilane saaks iga õpetaja kõige tugevamad küljed ning tutvuks kõikide õpetajatega.

/.../ esimese klassi õpetaja jääb esimesse klassi kogu aeg, iga aasta võtab esimese klassi. Ja miks see nii on, ongi rohkem spetsialiseeruda selleks üheks aastaks üheks koostööks. Et ka loovõpetajal oleks lihtsam seda esimese klassi sammu käia, sest see õpetaja, kes kogu aeg esimeses klassis teeb seda sama asja või täiustab seda sama asja. Ehk iga aasta ei muutu see käsitus, sest ikka tunnid on ju õpetajanäolised. Ja see on ka sellepärast, et lapsed meie koolis tunneksid ennast nagu sellise suure ühtse perena, et nad ei klammerduks ühe õpetaja külge. Ja siis, kui see õpetaja puudub või on koolitusel või haigeks jäänud siis ei oska kellegi käest abi küsida, vaid et ta saab iga aasta iga õpetaja kõige tugevamat ta saab tuttavaks kõikide õpetajatega, kes meil siin algklassides on. Ja oleks kohanemisvõimeline (Õpetaja 1).

Õpetajate kogupäevakooliga seotud kogemused

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, millised kogemused on õpetajatel seoses kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamisega. Andmeanalüüsina moodustus neli kategooriat: 1) kogupäevakooli õpetaja tööpäev; 2) kogupäevakooli raskuskohad; 3) kogupäevakooli eelised õpetajate kogemustele tuginedes; ning 4) positiivsed kogemused kogupäevakooliga alustamisel.

Kogupäevakooli õpetaja tööpäev

Uuringus osalenud õpetajate sõnul algab nende tööpäev kella üheksast ning lõppeb kell neli. Päevaplaanid on küll päeviti õpetajatel erinevad, kuid üldjuhul algab koos lastega hommikuvõimlemisega. Edasi tulevad tundideks ettevalmistamine ja kontakttunnid.

Väljaspool kontaktunde teevad õpetajad tihedat koostööd, et ette valmistada tunde, tagasisidestada õpilaste töid või nõustada lastevanemaid. Lisaks sellele saavad nad vajadusel ka oma kollegidele tundide andmisel appi minna. Kogupäevakooli õpetaja tööala ei ole piiratud vaid koolimajaga, vaid vajaduse korral võib ta töötaja sees käia raamatukogus vajalikke raamatuid otsimas või metsas looduslikku materjali korjamas. Vaatamata vabadusele väljaspool koolimaja töötada on õpetajad siiski tihtipeale majas olemas, et laste päevast ja koostööst suuremat kasu saada.

Meil on tavaliselt niimoodi, et õpetajad tulevad kella üheksaks, kui tunnid algavad ja väga vähesed lähevad ära enne nelja. See on kuidagi nii loomulikuks saanud, et kui lapsed on kella üheksast neljani majas, siis ka õpetajad on (Õpetaja 1).

Kogupäevakooli raskuskohad

Uuringus osalenud õpetajate hinnangul ei olegi kogupäevakool sobilik kõigile.

Kogupäevakoolis õppiv õpilane peaks olema sotsiaalselt natukene üle keskmise võimekam. Õpilastel, kes vajaksid rohkem üksi rahulikult olemise aega, võib kogupäevakoolis olla raske, sest koolipäeva jooksul toimub palju õppimist ja suhtlemist. Lisaks sellele on kogupäevakooli päevad pikemad kui tavakoolis.

Rahuliku üksiolemise aega, et kui tavakoolis lõpevad tunnid, siis ühe ajal ära laps saab puhata, olla rahulikult, vaikselt, kas siis kodus, või kuidas see korraldatud on. Ja õhtul võtta näiteks õppimine uuesti käsile. Siis kogupäevakoolis peab laps olema sotsiaalselt natukene üle keskmise võimekas. Et ta tahaks, jaksaks ja saaks selle päeva jooksul meil oma asjad tehtud. Ehk siis ta ei veeda seda aega, see oli lihtsalt lõbusalt ära vaid et see oleks temale ka maksimaalselt kasulik, et ta suudaks nagu keskenduda tööle, kui tal on nii palju teisi ümber. Et võib-olla jah, selline sotsiaalne võimekus peaks olema (Õpetaja 1).

Õpetajate sõnul võib raske olla ka erivajadustega lastel, sest kogupäevakooli päevad on pikad ning õppetöö nõuab lapselt natukene rohkem iseseisvust kui tavakoolis. Lisaks sellele on kogupäevakooli õppetöös oluline roll rühmatöödel, mis aga eeldab õpilastelt rohket suhtlemist. Seega erivajadustega lastel, kes vajavad rohkem omaette olemise aega võib kollektiivis pikalt viibimine olla väsitav. Õpetajad selgitasid, et raskuseks võib osutuda ka tugiõppe pakkumine erivajadustega lastele, sest koolis olev tugiõppe süsteem pole veel nii hästi välja arenenud. Kui tavakoolis saab laps peale tunde käia logopeedi juures, siis kogupäevakoolis toimuvad pärastlõunal loovtunnid, kust laps puududa ei saa, sest siis võib mingi oluline töö tegemata jääda.

Need lapsed, kelle jaoks on, ütleme erivajadustega lapsed, kelle jaoks on kollektiivis pikalt olemine väsitav, nendele ei sobi võib-olla kogu päevakool. Võib-olla lühem päev ja vahepeal kodus magamine ja pärast üksinda kodus õppimine on nendele lastele, kes on ülierutatud või, või keskendumisraskustega. Nende jaoks võib see olla raske, sest nad vajavad lühemat aega, et olla seltskonnas. Et siis võib-olla oleks õigem mitte seda

kooli valida või teine asi on see, et meil on jah, hästi suur osa meie tööst on rühmatööd, meil on hästi suur osa lapse enda vastutusel enda otsustamisel. Et kui laps ei ole kooliküps või vajab veel nagu lisaaega, siis meie koolis on seda nagu talle raske pakkuda. Sest seal jah, võib-olla see nõuab lapselt natukene rohkem iseseisvust kui tavakool (Õpetaja 2).

Intervjuus osalenud õpetajad on välja toonud üheks raskuskohaks ka õpilaste süvendatud huviõppe väljaspool koolimaja. Laste ringide ja trennide algusaegu arvestatakse peamiselt tavakooli tunniplaan silmas pidades ning kuna päevad kogupäevakoolis kestavad kauem, siis on raske õppetööd ja laste koolivälist huvitegevust koordineerida. Lastel, kes soovivad midagi väljaspool kooli süvendatult õppida, on lihtsam käia tavakoolis.

Õpilaste jaoks võib-olla on miinus see, et /.../ need, kes tahavad süvendatult midagi õppida, näiteks iluvõimlejad, näiteks jalgpallurid nende trennid algavad üldjuhul varem. See tähendab, et trennide algus algab nende vanuseastmetele huvikoolides, spordikoolides nii, et jõuaksid lapsed tavakooli tunniplaani alusel (Õpetaja 2).

Kogupäevakooli eelised õpetajate kogemustel tuginedes

Uurimuses osalenud õpetajate kogemustele tuginedes on kogupäevakoolil üsna mitu eelist nii õpilasele kui ka õpetajatele. Üheks kõige suuremaks eeliseks kogupäevakoolis õppivale lapsele on see, et tema päev on terviklik. Õpilaste päev pole killustatud nagu tavakoolis ning nad ei pea hüppama ühelt ainelt või teemalt teisele. Tal on võimalik paremini keskenduda ja süveneda. Päeva terviklikkus ning tihe seos üldõppe ja loovusõppe vahel võimaldab õpilastel paremini asju seostada ning näha tervikpilti. Õpilase eeliseks on muidugi ka see, et ta ei pea kodus õppima, sest koduseid töid pole.

Võib-olla see süsteemsust, et tegelikult see lapse päev on selline tervik, lapse nädal on võib-olla üsna terviklik. Ja mulle väga meeldib ka, et kinnistab loovusainetes seda, mis ta on õppinud üldõpetuses. Et see töötab nagu vahel vahel üliägedalt. Loovusõpetajad on meil tõesti loovad, nad leiavad viise, kuidas seda üldõpetus seal kinnistada erineval moel. Ja see, mis välja tuleb, on üliäge (Õpetaja 3).

Kogupäevakoolis käivad õpilased on ka iseseisvamad, sest kool julgustab õpilasi võtma vastutust ning oma tegevusi ise planeerima. Lisaks on õpetajad välja toonud, et õpilased on kohanemisvõimelisemad. Näiteks nad ei ole üllatunud, kui hommikul astub klassi ette üldõpetaja asemel hoopis loovusõpetaja. Intervjuus osalenud õpetajate hinnangul on kogupäevakoolis käivatel õpilastel ka laialdasemad oskused ja teadmised.

/.../ muutused ei häiri lapsi, kui nad teavad, miks nad seda teevad. Et lapsel peab olema eesmärk millest ta aru saab. Meie lastel on harjutatud valmisolek muutusteks, valmisolek vooluga kaasaminemiseks /.../ (Õpetaja 2).

Kogupäevakooli paindlikkus õppekava ja ajakasutuse suhtes võimaldab õpetajatel kavandada õppetööd tavapärasest natukene teistmoodi. Kuna päev on pikem ja erinevaid

võimalusi rohkem, on kogupäevakoolides võimalik teha palju grupitöid, suuremaid projekte või minna teemas rohkem süvitsi kui tavakoolis.

/.../ kuna aega on natuke rohkem käes, siis on võimalik seda ka selliseks tervikuks vormida, ja pigistada võib-olla lisategevusi sealt, kus tavakoolis ei jätku lihtsalt aega (Õpetaja 1).

Intervjuus osalenud õpetajad tõid välja, et töötamine kogupäevakoolis on küll äärmiselt energiakulukas, kuid siiski väga hea väljakutse ja võimalus isiklikuks arenguks. Kogupäevakooli õpetaja peab olema innovatiivne ja tahtma asju teha teistsuguselt. Kui õpetajal on see tahe olemas ja talle meeldib väga teistega koostööd teha, siis on tal võimalus enda oskusi rakendada ja panustada millessegi toredasse.

Õpetaja pluss on ikkagi see, et sa saad oma ideid ellu viia, sul on selleks aega, sul on selleks vahendid, sul on need lapsed alati olemas (Õpetaja 2).

Ühe positiivse aspektina tõid õpetajad välja ka vastutuse jagamise kolleegidega.

Kogupäevakooli üheks peamiseks võtmesõnaks on uurimuses osalenud õpetajate sõnul koostöö ning tõepoolest on nende vaheline koostöö ka selles koolis väga tihe. Õppetöö ja erinevate projektide koos planeerimine toimub koos ning seetõttu jaguneb ka vastutus mitme õpetaja peale ära. Uurimuses osalenud kogupäevakooli õpetajate sõnul võib koostöö küll teha raskeks ühise aja leidmine asjade läbirääkimiseks, kuid õpetajad tunnistasid, et kolleegide poolt pakutud ideed on rikastavad ning tänu nendele saab planeeritu veelgi põnevam.

/.../ selleks, et lapse päev ja nädal oleks tervik, peavad õpetajad tegema meeletut koostööd, et selline põlve otsas nokitsemine ei saa toimuda. Meil ei saa välja kujuneda ka staar õpetajaid, kes teevad oma klassiga midagi väga hästi. Oleme omavahel hästi avatud /.../ siis kui lapsed ära lähevad toimub õpetajate koosolek, mis ongi siis tagasivaatav ja edasivaatav, kõik on läbi arutatud (Õpetaja 1).

/.../ kolme õpetaja ideed või viie õpetaja ideed koos kui on loovused seal juures siis tekib sellest päevast nagu selline hästi lahe tervik või nädalast Et kui mõelda, et mida kõike saab ühe teemaga teha erinevates ainetes, kuidas need niimoodi lõimida siis sellest tekib selline super tulemus (Õpetaja 3).

Positiivsed kogemused kogupäevakooliga alustamisel

Uuringus osalenud õpetajad on välja toonud, et kogupäevakooliga alustamisel on hästi läinud see, et neil ei olnud vaja reformida vana süsteemi vaid neil oli võimalus luua täiesti uus, oma süsteem, koos uute inimeste, ruumide ja õpilastega. Koolis on loodud väga head tingimused nii õpilastele kui ka õpetajatele, seal on palju ruumi ning esineb selliseid erinevaid võimalusi ja vahendeid, mida võib-olla pole võimalik võrrelda n-ö tavakooli omadega. Üks intervjuus osalenud õpetajatest on esile toonud ka kollektiivi avameelse ja kiire reageerimise muutust vajavatele teguritele.

Mida ma kiidan, on see, et me oleme hästi kiiresti reageerinud kõikidele muutmist vajavatele asjadele. Kui me oleme midagi märganud, et see ei toimi või saaks paremini, siis me oleme seda kohe muutnud, me õpetajatena või koolitöötajatena teame, et sellist asja, et me oleme alati nii teinud, sellist asja siin majas ei ole (Õpetaja 2).

Positiivse aspektina toodi välja ka see, et kool on saanud valida endale väga hea kollektiivi. Seal töötavad õpetajad, kes tõeliselt tahavad oma tööd teha ning positiivne on ka see, et neid on hetkel vähe. Kollektiivi väike suurus võimaldab õpetajatel töö korraldamisel paljuskki kaasa rääkida.

Meil on inimesed, kes tõeliselt seda tahavad teha, meid on praegu vähe ja õpetajad ise saavad kaasa rääkida. Mitte juhtkond ei vali meile paarilisi, vaid me teame, kellega me koos töötame. Kas inimestena sobime, kas see asi toimib, et see koostöö paarilise valik on hästi oluline (Õpetaja 2).

Intervjuus osalenud õpetajate sõnul on nende usk sellesse, mida nad teevad ning hingege oma töö juures olemine aidanud luua vanemate silmis koolist hea kuvandi. Intervjuus osalenud õpetajad tõstavad veel eriti esile vanemate rahulolu kogupäevakooliga. Nende sõnul on lastevanemad väga toetavad ning kooli ja vanemate vahel toimub tihe koostöö. Õpetajate sõnul on lapsevanemad välja toonud positiivse tegurina selle, et õpilased ei ole kogupäevakoolis mitte ainult hoitud, nagu pikapäevarühmas, vaid seal veedetud aeg on sisustatud ning eemärgistatud.

Ma kindlasti tooks välja vanemate rahulolu, sellepärast et need vanemad, kes ikkagi lapse panid meie kooli ja kui me lihtsalt tutvustasime seda kogupäeva kontseptsiooni ja veel midagi ette näidata ei olnud, siis see tohutu usaldus, mis tegelikult pidi kooli vastu olema. Et nii toredad lapsed pandi meie kooli ja need vanemad on päriselt ka rahul (Õpetaja 1).

Lisaks lastevanematele on õpetajate hinnangul kooliga väga rahul ka õpilased.

Lapsevanemad on tihti õpetajatele kurtnud, et lastele meeldib nii väga koolis käia, et nad ei taha isegi reisidele kaasa minna, kartes, et jäävad koolist puudumise tõttu millestki põnevast ilma.

Nuttu on pigem siis, kui nad on haigeks jäänud ja kool ei saa tulla, sest siis on just mingisugune üritus olnud või, või mingi projekt või, et pigem tahavad väga koolis käia (Õpetaja 3).

Õpetajate ettepanekud kogupäevakooli töö arendamiseks

Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada, milliseid ettepanekuid on õpetajatel kogupäevakooli töö arendamiseks. Andmeanalüüsi käigus moodustus kaks kategooriat:

1) arenguvõimalused kogupäevakooli siseselt ja 2) arenguvõimalused kogupäevakooli väliselt.

Arenguvõimalused kogupäevakooli siseselt

Uurimuses osalenud õpetajate hinnangul toimib praeguseks loodud süsteem kogupäevakoolis juba väga hästi, kuid siiski nähti võimalust koolipäeva veelgi enam terviklikumaks ning ka tasakaalukamaks muuta. Arvati, et sisulist edasiminekut on veel võimalik teha väga palju. Kui hetkel valmib õpetajate (1.-3.klass) koostööl õpilaste jaoks terviklik nädalaplaan, siis tulevikus loodetakse tegevuste planeerimisel teha nädalaplaani asemel terviklik aastaplaan igale klassile. Ehk siis, et lõpus valmiks kokku kolme aasta plaan, mis oleks õpilase jaoks terviklik ning välistaks liigse teadmiste ja oskuste üle kordamise.

Me ei taha, et laps peaks kordama sama asja, mida ta, ütleme esimeses klassis õppis, et nüüd tulevad uued õpetajad ja hakkavad otsast peale, see tähendab seda, et see terviku nägemine läbi kolme aasta läbi kolme klassi läbi lapse silmade, see nõuab veel sisulisemat tööd (Õpetaja 2).

Üks intervjuus osalenud õpetajatest tõi välja ka mõtte, et päeva teine pool võiks olla huvikooliga sarnasem. Praegune kogupäevakooli süsteem töötab õpetajate hinnangul väga hästi just sellepärast, et hetkel on koolil vaid õpilased esimesest kolmanda klassini. Intervjueeritav on leidnud, et kui tegu oleks vanemate õpilastega, siis võiks õpilaste päeva loovuspool natukene teistmoodi olla läbi mõeldud. Näiteks selliselt, et õpilastel oleks võimalik valida huviring või trenn vastavalt enda huvidele ning seal siis koguda aine läbimiseks punkte.

Ma kujutan ette, et see oleks päris põnev, sest praegu nende jaoks kui vaadata ka kolmandat klassi, siis nad tahaksid juba natukene rohkem, kas rohkem kehalist või mõned tahavad just rohkem meisterdada (Õpetaja 3).

Kõik intervjuus osalenud õpetajad leidsid, et ka koolis olev tugiõpe vajaks veel täiustamist. Tugiõpet vajavad näiteks õpilased, kes on õppimises natukene nõrgemad ning seetõttu vajavad järelevastamist. Samuti vajavad lisa tuge õppimisel erivajadustega õpilased. Kogupäevakoolis on koolipäev terviklik, mis tähendab seda, et õpilaste järeleaitamine peab olema arvestatud juba koolipäeva sisse. Lisaks tähendab see ka seda, et erinevalt tavakoolist, kus peale tunde on võimalik järele vastata ja konsultatsioonis käia, ei toimu kogupäevakoolis peale tunde enam järeleaitamistunde.

Arvan, et kõige suurem mõttekoht ongi siin nõrgemate õpilaste jaoks toimiva tugisüsteemi loomine. Me ei saa eeldada, et kooli tulevad ainult hästi võimekad lapsed (Õpetaja 4).

Arenguvõimalused kogupäevakooli väliselt

Lisaks kogupäevakoolis sees tehtavale arendustööle on intervjuus osalenud õpetajate arvates võimalik kooli arengut ka väljastpoolt toetada. Igal intervjueeritaval õpetajal oli oma mõte või arvamus, kuidas riik saaks kogupäevakoolide arengule kaasa aidata. Üheks võimaluseks,

kuidas kaasa aidata kogupäevakoolide arengule, on riigipoolne finantstoetus. Selle abil oleks võimalik näiteks luua õpilastele hea õppekeskkond, soetada erinevaid õppevahendeid ning see võimaldaks õppetööd veelgi paremini korraldada. Lisaks avaks see võimaluse pakkuda õpilastele mitmekesisemat huvitegevuse valikut. Uurimuses osalenud kogupäevakooli õpetajate sõnul võiks riigipoolne toetus samuti anda koolile võimaluse huvikoole koolile lähemale tuua. Näiteks oleks võimalus kas rentida huvitegevuseks koolimajale lähedal asuvaid hooneid, tekitada kooli juure lisahooned, või ehitadagi koolimaja selliselt, et kõik oleks ühe katuse all. See võimaldaks koolis läbi viia mitmekülgsemat huvitegevust ning suurendaks samuti ka õpilaste turvalisust, sest nad ei pea trenni või huviringi minnes koolimaja ümbrusest lahkuma.

Võib-olla võiks iga kogupäevakooli juures olla nagu selline väike muusikakool ja spordikool, kõik kuidagi ühte panna. Nagu ülikoolilinnak. Ehk siis nagu õppekeskused või hooned ja, et see keskkond oleks niisugune toetav ja ligilähedane. /.../ et vanemad saaksid olla tõesti rahulikud, et lapsed on toidetud ja saavad õppida või tegutseda samas hoones (Õpetaja 3).

Uurimuses osalenud õpetajad tõid ettepanekuna välja, et riigipoolne toetus aitaks tõsta ka õpetajate töötasu. Õpetaja töötasu sõltub peamiselt kontakttundide arvust, ning kuna koostöö tundide ettevalmistamiseks nõuab kogupäevakoolis suuremat ajakulu, siis kulub kontakttundide väline aeg mitte õpilaste tööde parandamisele, vaid peamiselt ühiseks planeerimiseks. Seega kulub õpetajal töö tegemiseks tunduvalt rohkem aega kui tavaliselt.

Põhitöötundi on läbi väga lihtne viia, kui sul on töö ette planeeritud. Aga kui sa ei tee seda mitte üksinda, ma ei ole staar õpetaja, vaid me oleme meeskond, siis meeskonna tööaeg peab olema õpetaja tööaja sisse planeeritud ja tasustatud (Õpetaja 2).

Intervjuus osalenud õpetajate sõnul on kogupäevakooli arengule võimalik kaasa aidata kaasates ülikoolide õpetajakoolituse õppekavasse loovainete õpetaja suuna. Loovainete õpetaja on õpetaja, kelle ülesandeks on koostöös klassiõpetajaga leida võimalusi, kuidas tunnis õpitut saaks kasutada. Lisaks sellele ka suunata lapsi olema julged, avatud, loovad ning ka udishimulikudmad ja aktiivsedmad. Loovõpetaja ülesanneteks on lisaks üldõpetusele veel ka täita muusika, kehalise kasvatuse ja kunsti ainekavad. Uuritavate sõnul eeldab loovainete õpetaja töö temalt mitmeid erinevaid oskusi ning ta peab oma töös olema hästi mitmekülgne. Seetõttu oleks hea, kui ülikoolil oleks võimalik pakkuda just nende jaoks mõeldud õppekava või valikmooduleid, mis hõlmaks just nende tööks vajaminevaid aspekte.

Ülikoolis võiks olla õppekavas sees see, et loovõpetajaid õpetataks, et sellest oleks küll suur abi (Õpetaja 1).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et uuringus osalenud õpetajate hinnangul toimib praeguseks loodud süsteem kogupäevakoolis juba väga hästi, kuid siiski nähti võimalust sisuliseks arenguks kogupäevakooli siseselt. Intervjuus osalenud õpetajate sõnul oleks koolisiselt

võimalik veelgi paremaks muuta õppetöö planeerimise osas ning täiustada ka tugisüsteeme. Lisaks sellele toodi välja ka mõte, et päeva teine pool võiks olla huviõppele sarnasem ning lastele pakutaks laialdasemat valikut huvitegevuseks. Kogupäevakooli arenguks riigi tasandil töid uurimuses osalenud õpetajad ettepanekuna välja riigipoolse finantstoetuse, mille abil oleks võimalik soetada õppetööks erinevaid vahendeid ning tuua ka huviõpe koolile lähemale. Samuti pakuti välja, et ülikoolis võiks olla õpetajakoolitusel loovainete õpetaja suund.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kooli näitel. Erinevad artiklid (Fischer *et al.*, 2014; Schüpbach & Allmen, 2013) toovad välja, et kogupäevakooli on erinevat tüüpi ning peamiselt eristatakse kolme tüüpi programme, milleks on kohustuslik programm, vabatahtlik ja segaprogramm. Uurimuses osalenud kogupäevakooli õpetajate kirjelduste põhjal võib kinnitada, et kogupäevakoolid ei ole tõepoolest kõik samasuguse programmiga, kuid näeme ka seda, et erinevaid kogupäevakooli tüüpe on tegelikkuses rohkem kui kolm. Intervjuude põhjal selgub, et ka selles koolis esineb kogupäevakooli põhitunnuseid (näiteks: pikk koolipäev, integreeritud õpe, personali vaheline tihe koostöö), kuid lisaks nendele on koolil ka spetsiifilisi nüansse, mida autorile teadaolevalt teistel kogupäevakoolidel ei esine. Kui teistes kogupäevakoolides toimub integreeritud õpe, kus on põimitud üld- ja huviõpe (Benawa *et al.*, 2018; Kristiawan & Tobari, 2017), siis uuringus osalenud kool on astunud sammu veel kaugemale ning on korraldanud oma õppetöö nii, et õpilase päev koolis oleks terviklik. Lisaks sellele esines ka palju muid õppekorralduse nüansse, mis erinesid klassikalise kogupäevakooli õppekorraldusest. Siinkohal võib näitena tuua õppekorralduse (üldõpe ja loovõpe), paindliku ruumikasutuse ja ühe aasta õpetaja süsteemi. See annab veelkord kinnitust sellest, et erinevaid kogupäevakooli on oluline uurida, et kaardistada erinevaid lähenemisviise kogupäevakooli kontseptsioonile ning analüüsida nende toimimist.

Kogupäevakoolile üheks omaseks tunnuseks on ka klassikaliste kodutööde puudumine või siis kodutööde tegemine koolipäeva jooksul (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014; Kersna, 2017; Kristiawan & Tobari, 2017; Schüpbach & Allmen, 2013). Uurimuse tulemus kinnitab, et tõepoolest on õppimine kogupäevakoolides koondunud koolimajja, mis tähendab seda, et traditsioonilised kodutööd puuduvad. Samas kerkis esile ka kodutööde võimalik olemasolu kogupäevakoolis. Nimelt võidakse siiski jätta erandjuhuna kodutööd, kui õpilane

vajab õppimisel lisatuge või on õppetöös mingil põhjusel maha jäänud. Seda tegurit varasemates uuringutes ja artiklites esile ei kerkinud.

Stecher ja Maschke (2013) on oma artiklis välja toonud, et õppevälised tegevused kogupäevakoolis innustavad õpilasi olema positiivselt meelestatud oma kooli suhtes ning olema ka motiveeritud oma õppetöös. Rahulolu suurenemist kooli suhtes nii õpilaste kui ka õpetajate seas tähendati ka Soome kogupäevakoolides kolme aasta jooksul läbi viidud uuringus (Pulkkinen, 2004). Ka selle bakalaureusetöö uuringus osalenud õpetajad tõdesid, et kooliga on rahul nii õpilased kui ka nende vanemad. Õpetajate sõnul räägivad vanemad, et lastele meeldib koolis nii väga käia, et kui kooli minna ei saa, siis on lapsed õnnetud. Ka intervjuus osalenud õpetajad täheldasid, et nad on oma töökohaga rahul. Koostöö võtab küll aega ja energiat, kuid see-eest on neil võimalik omi ideid teostada ning teha selliseid asju, mida n-ö tavakoolis ei oleks võimalik teha. Edasistes uurimustes võiks tähelepanu alla võtta näiteks õpilaste õpitulemuste ja kooliga rahulolu vahelise seose.

Käesoleva bakalaureusetöö tulemustes selgus tegur, mida autorile teadaolevates varasemates uuringutes esile ei kerkinud. Nimelt selgus alapeatükis õpetajate kogupäevakooliga seotud kogemused, et õppimine kogupäevakoolis ei pruugi olla sobilik kõigile õpilastele ning nende perele. Selle peamiseks põhjusteks on koolipäeva pikkus, töörohkus koolis ning kõrge suhtluse tase. Uuringus osalenud õpetajate hinnangul võib raskusi tekkida nii erivajadustega kui ka sotsiaalselt mitte nii arenenud õpilastel, kes vajavad rohkem ise rahulikult toimetamise aega. Samuti on uuritavate hinnangul keerulisem kogupäevakoolis käia õpilastel, kes soovivad oma huviõppega süvenenult tegeleda, näiteks iluvõimlejal ja jalgpalluritel. Selle põhjuseks on koolist väljaspool asuvate trennide ja huviringide ajad, mille määramisel on arvestatud tavakoolide tunniplaaniga. Seega on raske tasakaalustada huvitegevust ja õppetööd selliselt, et lapsel mõlemast maksimaalselt kasu oleks.

Kogupäevakooli kontseptsiooni kohaselt on õpetajatel päeva teises pooles rohkem aega järele aidata akadeemiliselt nõrgemaid õpilasi, kellel on hommikul toimunud tundidest midagi segaseks jäänud, pakkudes neile järeleaitamistunde või tuge (Benawa *et al.*, 2018; Fischer *et al.*, 2014; Kristiawan & Tobari, 2017; Schüpbach & Allmen, 2013). Käesoleva uuringu tulemuste põhjal selgus, et uuringus osalenud koolis on õppekorraldus teostatud teisiti ning seetõttu on esinenud ka väikeseid erinevusi tugisüsteemide osas. Õpetajate sõnul on õppekorraldus teostatud selliselt, et õpilase päev oleks terviklik ning et päeva esimeses pooles toimunud üldõpetus kanduks ka üle päeva teises pooles olevatesse loovainete tundidesse. Seda tehes korratakse ning kinnistatakse õpilastega omandatud teadmisi terve päeva jooksul.

Ühelt poolt on see hea, sest selline õppeviis võimaldab kõigil õpilastel järke pidada õpitavaga, kuid teisalt võib see valmistada raskusi õpilastele, kes vajaksid õppimisel veelgi rohkem tuge. Nimelt, ka intervjuus osalenud õpetajate sõnul ei ole tugisüsteemid koolis, kus uuring läbi viidi, täielikult välja arenenud. Õpetajate sõnul on päev laste jaoks pikk ja terviklikult sisustatud ning seetõttu on raske läbi viia järeleaitamise tunde, sest need peavad olema juba päeva sisse arvestatud. Uuringus osalenud õpetajad ise sooviks seda vajakajäämist paremaks muuta ning seetõttu pakkusid ettepanekuna kogupäevakooli arenduseks koolisisesele osale tugisüsteemide arendamisele.

Käesoleva bakalaureusetöö piiranguks võib lugeda asjaolu, et intervjueriti vaid ühe kogupäevakooli õpetajaid. Samas võimaldas see saada terviklikuma pildi ühe kooli kogupäevakooli kontseptsiooni rakendamisest. Saamaks infot laiemalt Eesti kogupäevakoolide kohta, võiks edaspidi valimisse lisada ka intervjueritavaid teistes Eesti kogupäevakoolidest. Arendusvõimaluseks võiks olla valimi laiendamine koolijuhtidele, õpilastele ja ka lastevanematele, et saada kõigi kogupäevakooli osapoolte vaateid. Autori arvates on käesolev bakalaureusetöö mõtteainet pakkuv koolijuhtidele, kes planeerivad tulevikus kogupäevakooli kontseptsiooni rakendada ning õpetajatele, kes kaaluvad kogupäevakoolis töötamist. Samuti on see informatiivne ka lastevanematele, kes kaaluvad oma laste kooliteed siduda kogupäevakooliga.

Tänusõnad

Tänan kõiki uuringus osalenud kogupäevakooli õpetajaid koostöö eest. Tänan ka oma juhendajat, kes oli mulle töö kirjutamisel igati toeks ning oli minuga ääretult kannatlik.

Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Elina Truija

/allkirjastatud digitaalselt/

19.05.2020

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah (2018). Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech. *Human Language Technologies – The Baltic Perspective*, 307(1), 1–8.
- Benawa, A., Peter, R., & Makmun, S. (2018, January). The Effectiveness of Full Day School System for Students' Character Building. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* 288(1), 1–6. IOP Publishing.
- Berthelon, M., Kruger, D. I., & Vienne, V. (2016). *Longer school schedules and early reading skills: Effects from a full-day school reform in Chile*. IZA discussion papers.
- Fischer, N., & Klieme, E. (2013). Quality and effectiveness of German all-day schools: Results of the study on the development of all-day schools. *Extended education—an International perspective*, 1(1), 27–52.
- Fischer, N., Theis, D., & Zücher, I. (2014). Narrowing the gap? The role of all-day schools in reducing educational inequality in Germany. *IJREE—International Journal for Research on Extended Education*, 2(1), 79–96.
- Iftayani, I., & Nurhidayati, N. (2016). Self Concept, Self Esteem and School System: the Study of Comparation Between Fullday School and Hallday School in Purworejo. *GUIDENA: Jurnal Ilmu Pendidikan, Psikologi, Bimbingan dan Konseling*, 6(1), 53–60.
- Juurak, R. (2018, 24. aug). Teeme algklasside koolipäeva pikemaks!. *Õpetajate leht*, lk 1–2.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kersna, L. (2017, 17. nov). Kogupäevakool leevendab hulga muresid. *Õpetajate leht*, lk 3.
- Kristiawan, M. (2017, 17. nov). The Characteristics of the Full Day School Based Elementary School. *Transylvanian Review*, 25(14), 3726–3737.
- Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Liêu, T. T. B. (2014). Full Day Schooling Performance of Primary Schools in Disadvantaged Areas in Vietnam: A Comparative Case Study. *VNU Journal of Science: Education Research*, 30(4), 1730.
- Pulkkinen, L. (2004). A longitudinal study on social development as an impetus for school reform toward an integrated school day. *European Psychologist*, 9(3), 125–41.
- Pärismaa, S. (2017). Kogu päeva koolis. *Õpetajate leht*, lk 2–3.
- Salganik, M. J., & Heckathorn, D. D. (2004). Sampling and estimation in hidden populations using respondent-driven sampling. *Sociological methodology*, 34(1), 193–240.

- Schüpbach, M., & von Allmen, B. (2013). Swiss national report on research on extended education. *IJREE–International Journal for Research on Extended Education*, 1(1), 18–30.
- Stecher, L., & Maschke, S. (2013). Research on extended education in Germany–A general model with all-day schooling and private tutoring as two examples. *IJREE–International Journal for Research on Extended Education*, 1(1), 31–52.
- Tallinna Südalinna Kool. (2018). *Kogupäevakooli pilootprojekt*. Külastatud aadressil <https://www.tallinn.ee/est/sydaalina/Aktuaalsed-projektid-2>
- Tartu Ülikooli eetikakeskus (s.a.) *Teadustöö eetika*. Külastatud aadressil <https://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: TÜ Kirjastus.

Lisa 1. Intervjuu kava

Uurimisküsimus	Intervjuu küsimused
Soojendusküsimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuidas sai teist kogupäevakooli õpetaja? 2. Kui kaua olete töötanud õpetajana kogupäevakoolis? 3. Mida teadsite kogupäevakooli kohta enne sinna tööleasumist?
Kuidas on kogupäevakooli sõnul korraldatud kogupäevakooli igapäevane õppetöö (õpetajate arvamustele tuginedes)?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuidas toimib kogupäevakooli süsteem Teie koolis? 2. Mille poolest erineb kogupäevakool Teie arvates tavakoolist?
Missugused kogemused on kogupäevakooliga seotud õpetajatel kogupäevakoolis(t)?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milline on Teie roll kogupäevakoolis? 2. Millised on Teie igapäevased ülesanded? 3. Mis on Teie kogemusele tuginedes kogupäevakooli eelised tavakooli ees? 4. Mis on läinud teie koolis kogupäevakooli süsteemiga alustades hästi? 5. Missuguseid raskusi on teil esinenud kogupäevakooli süsteemi rakendamisel teie koolis?
Missuguseid ettepanekuid on õpetajatel kogupäevakooli töö arendamiseks?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kuidas oleks võimalik kogupäevakooli süsteemi arendada koolisisesele? 2. Kuidas oleks võimalik kogupäevakooli arendada riigitasandil?
Lõpüküsimused	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mida soovite veel kogupäevakooli teema kohta lisada?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elina Truija

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose:

„Kogupäevakooli töökorraldus õpetajate kogemustele tuginedes ja ettepanekud kogupäevakooli arendustegevuseks ühe kogupäevakooli näitel“,

mille juhendaja on Liina Lepp,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elina Truija

19.05.2020